

יפתח ופנחס

Yet was not Phinehas there to absolve him of his vow? Phinehas, however, said: He needs me, and I am to go to him! Moreover, I am a High Priest and the son of a High Priest; shall I then go to an ignoramus? While Jephthah said: Am I, the chief of Israel's leaders, to go to Phinehas! Between the two of them the maiden perished. Thus people say: 'Between the midwife and the woman in travail the young woman's child is lost!'

Both were punished for her blood. Jephthah died through his limbs dropping off: wherever he went a limb would drop off from him, and it was buried there on the spot. Hence it is written, *Then died Jephthah the Gileadite, and was buried in the cities of Gilead* (ib. XII, 7) It does not say, 'In a city of Gilead,' but, 'In the cities of Gilead' Phinehas was deprived of the divine afflatus. Hence it is written, *And Phinehas the son of Eleazar had been ruler over them* (I Chron. IX, 20): it is not written, He was ruler over them, but 'Had been ruler in time past, [when] the Lord was with him (ib.).

1. בראשית רבה (וילנא) פרשה ס

ולא היה שם פנחס שיתיר לו את נדרו, אלא פנחס אמר הוא צריך לי ואני אלך אצלו, ויפתח אמר אני ראש קציני ישראל ואני הולך לי אצל פנחס, בין דין לדין אבדה הנערה ההיא, הדא דברייתא אמרה בין חייתא למחבלתא אזל ברא דעלובתא ושניהם נענשו בדמיה של נערה, יפתח מת בנשילת אברים בכל מקום שהיה הולך בו היה אבר נישול הימנו והיו קוברין אותו שם, הה"ד (שם /שופטים/ יב) וימת יפתח ויקבר בערי גלעד בעיר גלעד לא נאמר אלא בערי גלעד, פנחס נטלה ממנו רוח הקדש, הה"ד (דברי הימים א ט) פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר נָגִיד הָיָה עֲלֵיהֶם, הוא נגיד עליהם אין כתיב כאן, אלא נגיד היה, לְפָנִים ה' עמו.

2. שולחן ערוך יורה דעה סימן רכח

סעיף כ

נדר על דעת חבירו, אין מתירין לו אלא אם כן הודיעו לאותו שנדר על דעתו. (וי"א דאפילו הודיעו, אין מתירין אלא מדעתו ורצונו), (מהרי"ק שורש כ"ב /נ"ב/ וטור ורא"ש), (וכן עיקר).

סעיף כא

נדר שעל דעת רבים, אין לו התרה בלא דעתם. הגה: ויש מחמירין דאפילו עם דעתם אין להתיר לדבר הרשות (ב"י בשם תשובת הרמב"ן והרשב"א וסמ"ג וריב"ש), וכן נכון להחמיר לכתחלה, אלא אם כן יש מצוה בהתרתו. הגה: מי שנשבע שלא יכנס חבירו לביתו, ויש בית הכנסת בביתו, מקרי דבר מצוה ומתירין לו שיבא חבירו להתפלל ברבים (סמ"ג והגהות מיימוני והביאו מהרי"ק שורש נ"ב ותשובת ר"י) וכן לעשות שלום בין איש לאשתו (תשובת מ"י), או משום צרכי רבים, מקרי דבר מצוה להתיר בשבילם נדר שהודר על דעת רבים (ריב"ש ס"י תס"א). וכן לצורך פרנסתו (רשב"א). ודוקא אם אי אפשר לקיים המצוה בלא התרת הנדר (שם במהרי"ק). ואם אותן הרבים אומרים שלא להתיר לו, אפילו לצורך מצוה אין מתירין לו (ב"י בשם ריב"ש ומהר"מ פדוא"ה ס"י ס"ב) מי שנשבע שלא ליהנות מאביו, ומתחרט, מקרי דבר מצוה ומתירין לו (ב"י בשם תשובת רשב"א). ואין נקראים רבים בפחות מג', וכגון שיפרוט אותם: על דעת פלוני ופלוני ופלוני, אבל אם אמר, סתם: ע"ד רבים, יש לו התרה. וי"א שאם נדר בפני ג', אפילו לא פרט אותם, אלא אמר, סתם: ע"ד רבים, אין לו התרה. דמסתמא על דעת רבים, אותם שעומדים לפניו, קאמר. הגה: והוא הדין אם נשבע סתם, וידעו על מי נתכוין, כגון שנשבע על דעת הקהל או שאמר שנשבע על דעת ג' רבני העיר, ואין שם אלא שלשה רבנים, שבוודאי לאלו נתכוין, מקרי על דעת רבים (ב"י בשם ריב"ש).

סעיף מ"ה

הגה: ...וכן נדר שנדר בשעת צרה, אין להתיר אלא לצורך מצוה או לצורך גדול, כמו נדר על דעת רבים (ב"ז סימן רע"ז ותשובת מהרי"ל ס"י ר"יג /קפ"ה/). ומיהו אם התירו בדיעבד, מותר (ד"ש), כמו שנתבאר בנדר שעל דעת רבים.

3. דה"א ט: כ - ופינחס בן אלעזר נגיד הנה עליהם

לפנים ה' עמו:

4. רד"ק שם

(כ) ופנחס בן אלעזר נגיד היה עליהם - ר"ל על משפחת הקרחי היה נגיד פנחס בן אלעזר לפנים בימי אבותיהם כמו שהיה אלעזר אביו ממונה עליהם כמו שאמר ופקודת משמרת אלעזר בן אהרן ואחריו היה פנחס בנו נגיד ג"כ עליהם כי היה ה' עמו, והיה גדול מבני איתמר לפיכך היה נגיד כל ימיו עליהם

ויש מרבותינו שאמרו פנחס זה אליהו ואמת כי פנחס חיה ימים רבים כי בימי פלגש בגבעה ראינו שהיה עדיין חי כמו שאמר שם ופנחס בן אלעזר וכו', והיה אז ליציאת מצרים יותר משלש מאות שנה והוא היה מיוצאי מצרים, ודרשו רבותינו ז"ל כי נסתלקה ממנו שכינה על שלא התיר נדרו של יפתח וזהו שנאמר נגיד היה עליהם הוא עליהם אין כתיב כאן אלא היה ואמר לפנים ה' עמו בימי זמרי מחה ובימי פלגש בגבעה לא מחה, כלומר בימי זמרי היה ה' עמו והיה כח בידו למחות ומחה והיה כפרה לישראל שלא כלו בימי זמרי כי היה ה' עמו והיה כח בידו למחות אבל בימי פלגש בגבעה לא היה כח בידו למחות כי לא היה ה' עמו כי כמה אלפים מתו מישראל עד שלא נצחו לבני בנימין.